

LAGSTIFTNINGEN KRING SPRÄNGÄMNESPREKURSORER

Helena Carnerup 2017-07-20

Lagstiftning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer

- Harmoniserade regler för tillhandahållande, införsel, innehav och användning av ämnen eller blandningar som kan missbrukas för olaglig tillverkning av sprängämnen.
- Syfte: Att begränsa allmänhetens tillgång samt säkerställa rapportering av misstänkta transaktioner

Lag om sprängämnesprekursorer, SFS 2014:799 och Förordning om sprängämnesprekursorer, SFS 2014:880

- Den svenska tillämpningen
- Ansvarsfördelning kring tillstånd och tillsyn

Var hittar jag mer information?

Ansvarig myndighet: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB

MSB:s webb: <https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Brandfarligt--explosivt/Sprangamnesprekursorer/>

EU-kommissionens vägledning: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/explosives-precursors/docs/guidelines_on_the_marketing_and_use_of_explosives_precursors_en.pdf

Information till verksamheter

Informationsblad till handel respektive lantbrukare finns på MSB:s webb:

- <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27462.pdf> (info till kemikalieansvariga i butiker)
- <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27463.pdf> (poster för butikspersonal)
- <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26548.pdf> (info kring mineralgödsel)

Tillståndskrav

Enskilda personer¹ måste ha tillstånd från MSB för att förvärva, införa, inneha och använda produkter som innehåller:

- mer än 12 viktprocent väteperoxid
- mer än 30 viktprocent nitrometan*
- mer än 3 viktprocent salpetersyra

*Motsvarar 25 volymprocent nitrometan i bränslen för modellfarkoster, enligt MSB.

På MSB:s webb finns information om hur man söker tillstånd.

¹ varje fysisk person som agerar i syften som inte är knutna till hans eller hennes näringsverksamhet, affärsverksamhet eller yrke (det som i dagligt tal kallas privatpersoner)

Förbud

För enskilda personer är det förbjudet att förvärva, införa, inneha och använda produkter som innehåller:

- mer än 40 viktprocent kaliumklorat
- mer än 40 viktprocent natriumklorat
- mer än 40 viktprocent kaliumperklorat
- mer än 40 viktprocent natriumperklorat

Krav på rapportering

Ekonomiska aktörer måste rapportera misstänkta transaktioner samt betydande stölder och försvinnanden av produkter som innehåller sprängämnesprekursorer till polisen.

- Väteperoxid
- Nitrometan
- Salpetersyra och svavelsyra
- Kalium- och natriumklorat
- Kalium- och natriumperklorat
- Aceton
- Hexamin
- Ammoniumnitrat, om produkten innehåller mer än 16 vikt% kväve från ammoniumnitrat
- Kalium-, natrium- och kalciumnitrat
- Kalciumammoniumnitrat
- Magnesiumnitrat hexahydrat
- Aluminium- och magnesiumpulver (inklusive magnaliumpulver (blandning av Mg och AL, används för pyroteknik)), om partikelstorleken är mindre än 200 µm och produkten innehåller minst 70 vikt% pulver

Ekonomiska aktörer ska rapportera om en transaktion, dvs. ett köp eller ett försök till köp, verkar misstänkt. Vad som är misstänkt måste bedömas från fall till fall, men det kan t.ex. röra sig om ovanliga mängder av produkter, ovanliga kombinationer, kontant betalning av större summor eller att kunden verkar nervös, inte vill identifiera sig eller inte verkar veta vad den ska använda produkten till. Ekonomiska aktörer måste även rapportera om produkter har stulits eller på annat sätt försvunnit på ett oförklarligt sätt. Rapportering ska ske utan onödigt dröjsmål.

Märkningskrav

Produkter som innehåller ämnen vars tillgänglighet begränsas för privatpersoner ska märkas med en upplysning om att produkten omfattas av restriktioner:

- mer än 12 viktprocent väteperoxid
- mer än 30 viktprocent nitrometan
- mer än 3 viktprocent salpetersyra
- mer än 40 viktprocent natriumklorat
- mer än 40 viktprocent kaliumklorat
- mer än 40 viktprocent natriumperklorat
- mer än 40 viktprocent kaliumperklorat

Ansvaret ligger på den ekonomiska aktören.

I Kommissionens vägledning till förordningen finns ett förslag till märkningstext, som även MSB står bakom: **PRIVATPERSONERS KÖP, INNEHAV OCH ANVÄNDNING OMFATTAS AV RESTRIKTIONER.**

De flesta produkter som omfattas av kravet på märkning omfattas även av märkningskraven i CLP-förordningen. Märkningen ovan ska då vara en del av CLP-etiketten. Exempel:

Produkter som omfattas

För att kunna utöva tillsyn över ovanstående bestämmelser behöver kommuner känna till vilka produkter som innehåller de tre tillståndspliktiga ämnena. Nedanstående tabell visar några exempel:

<u>Ämne</u>	<u>Typ av produkter</u>	<u>Typ av försäljningsställen</u>
Väteperoxid	Blekningsmedel, desinfektionsmedel, klorfri poolrengöring	Färg-, bygg- och järnhandel, byggvaruhus, apotek
Nitrometan	Bränsle till modellfarkoster	Butiker för modellhobby
Salpetersyra	Etsningsmedel, betningsmedel, ett fåtal propplösare	Färg-, bygg- och järnhandel, konstnärsbutiker

De fyra ämnena som är förbjudna för enskilda personers förvärv, införsel, innehav och användning förekommer som komponenter till pyrotekniska satser.

Prekursorförordningen omfattar inte varor så som de definieras i EU-förordning 1907/2006 (Reach-förordningen). Inte heller omfattas färdigmonterade pyrotekniska artiklar (dvs. fyrverkerier och nödbloss), tändhattar för leksaker eller läkemedel som skrivs ut på recept av prekursorförordningen.

Extra info om produkter:

Väteperoxid används främst för olika typer av blekning, exempelvis av jakttroféer, porslin och möbler, samt för desinfektion. I de flesta fall kan både blekning och desinfektion ske med halter som inte är tillståndspliktiga, dvs. maximalt 12 viktprocent.

Nitrometan används främst som komponent i bränsleblandningar för modellfarkoster. De flesta farkosterna behöver mindre än 30 viktprocent nitrometan, för vilket något tillstånd inte behövs. 30 viktprocent nitrometan motsvarar 25 volymprocent i modellbränslen enligt MSB, dvs. för bränsleblandningar med upp till 25 volymprocent nitrometan behövs inget tillstånd.

Salpetersyra används i undantagsfall för etsning av metaller, men det finns fullgoda alternativ som inte är tillståndspliktiga som fungerar i de flesta fall, t.ex. natriumpersulfat och järnklorid.